

cu cele din veacul următor, când "...«sistemul jagiellon» de state din Europa Centrală și Răsăriteană a fost neutralizat de către Ștefan cel Mare și chiar adus, cel puțin teoretic, la stadiul de alianță antiotomană" (p. 107). Ne sunt înfățișate, apoi, contactele româno-polone în timpul domniilor secolului XVI, momentul Mihai Viteazul și epoca Movileștilor, precum și cele întreținute de Vasile Lupu și Matei Basarab în veacul XVII.

În partea a doua a lucrării, în cele nouă capitole ale sale, preocuparea autorului se îndreaptă către spațiul slav, balcanic, teritoriu al bulgarilor, sârbilor, croaților și slovenilor între secolele VII și XVI și legăturile lor cu lumea românească medievală. Alte patru capitole înfățișează relațiile românilor nord-dunăreni cu slavii de răsărit menținute în veacurile XIII-XVII. O amplă și absolut necesară bibliografie privitoare la istoria statelor vecine sau situate în apropierea spațiului locuit de români încheie lucrarea prezentată, urmată de lista abrevierilor folosite de către autor. Importanța științifică a volumului este sporită de cele 29 de hărți publicate după lucrări universale, după cum precizează autorul, cuprinzând teritoriile vecine spațiului românesc și destinate facilitării cunoașterii în spațiu a acestora.

Întocmită cu rigurozitatea științifică binecunoscută a reputatului istoric care scrie o istorie a acestor popoare "privită din punct de vedere românesc" (p. 12) și apărută în foarte bune condiții grafice, lucrarea, deosebit de valoroasă, de altfel, umple un gol demult resimțit în istoriografia noastră. Destinată atât cercetătorului, cât și cititorului pasionat de istorie, cartea constituie, neîndoind, un real succes al medievisticii românești.

CĂTĂLINA ILIESCU

ALEXANDRU I. GONȚA, *Studii de istorie medievală*. Texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, Cuvânt introductiv de Ioan Caproșu, Iași, Editura Dosoftei, 1998, 404 p.

În ultimii ani reputați istorici au depus un efort constant de scoatere la lumina tiparului a unei opere care abia acum este cunoscută la întreaga sa valoare. În cadrul acestui efort prezentăm cu această ocazie volumul de studii de istorie medievală, ce are menirea de a întregi opera cercetătorului Alexandru I. Gonța, trecut prematur în neîntință acum mai bine de două decenii.

Cazul acestui istoric este oarecum unic în peisajul istoriografic românesc deoarece opera sa postumă este mult mai extinsă decât cea antumă. Amintim aici seria de volume ce au fost tipărite începând din 1983: *Românii și Hoarda de Aur. 1241 - 1502*, Munchen, Ion Dumitru Verlag, 1983; *Satul în Moldova medievală*. *Instituțiile*, cu o *Introducere* de Dinu C. Giurescu, București, 1986 ; *Legăturile economice dintre Moldova și Transilvania în secolele XIII - XVII*, ediție de I. Caproșu, București, 1989; *Indicele numelor de locuri al seriei A, Moldova*, a colecției *Documente privind istoria României (D.I.R.)*, veacurile XIV - XVII (1384 - 1625), București, 1990 ; *Relațiile românilor cu slavii de la răsărit până la 1812*, ediție de Pavel Parasca și Gheorghe Postică, Chișinău, 1993 și *Indicile*

numelor de persoane ale aceleiași serii *D.I.R.* ediție de I. Caproșu, București, 1995. Dintre toate aceste volume apărute postum, indicii făcuți pentru colecția *D.I.R.* sunt foarte importanți pentru studiul istoriei medievale a Moldovei, ușurând considerabil posibilitatea apelului la izvoare pentru cei care își îndreaptă atenția spre acest domeniu.

În ceea ce privește volumul de față precizăm că urmărește completarea operei lui Gonta prin publicarea celor mai semnificative articole ale sale. Din cele 34 de studii, 20 sunt editate, majoritatea fiind publicate în revistele de specialitate "Mitropolia Moldovei și Sucevei", "Studii. Revistă de Istorie" și "Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie <<A.D.Xenopol>> Iași", în timp ce 14 studii sunt inedite, fiind pentru prima dată prezentate publicului avizat.

Volumul se deschide cu un cuvânt introductiv semnat de un cunoscător, dar și editor, al operei lui Alexandru I. Gonta, Ioan Caproșu, în care se face o scurtă prezentare a medievistului Gonta, precum și a contribuției sale la istoriografia românească. Cuvântul de început este urmat de obișnuita notă asupra editiei.

Dintre studiile deja publicate sunt cuprinse aici cele privitoare la rolul cancelariei domnești în slavizarea numelor de locuri (cazul Cobîlelor), la domeniile și privilegiile mănăstirilor moldovenești în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, la orașul moldovenesc în secolul XV, la Mitropolia și episcopiiile moldovenești din același secol, la campania lui Mihai Viteazul în Moldova etc. În ceea ce privește studiile inedite menționăm considerațiile la categoriile de țărani din Moldova secolului XV, la bulgarii și sârbii stabiliți în Țările Române, cercetările legate de robia ȝiganilor din Moldova în secolele XV - XVI, de originea istorică a numelui Dorohoi, cele privitoare la "jold" și "podvoadă", precum și altele. De asemenea, mai este cuprins și planul unei monografii nerealizate despre Alexandru cel Bun și urmașii săi.

Editorii au încercat să grupeze studiile din cadrul volumului în funcție de câteva criterii tematice generale. Astfel sunt cuprinse studii cu tematică social-economică, ecleziastică, instituțională, politico-militară, precum și studii referitoare la izvoarele narrative. Toate acestea vizează numai aspecte de istorie medievală, editorii neincluzând alte 24 de studii editate și inedite ce depășesc acest cadru cronologic.

Alexandru I. Gonta a fost un foarte bun cunoscător al izvoarelor istoriei medievale românești, fapt ce se remarcă de la o primă analiză a studiilor sale. În ciuda stăpânirii depline a izvoarelor documentare sau narrative și a rigorii științifice ce îl caracterizează pe autor, totuși un cititor avizat nu scapă anumite interpretări, stereotipii, concluzii, ce astăzi sunt exagerate sau depășite. Toate acestea se explică însă în contextul vremurilor de constrângeri și ingerințe în care au fost scrise. Remarcăm deci eleganța editorilor care deși păstrau, la rândul lor, unele rezerve privind anumite teorii, au privit actul publicării și republicării acestor texte ca pe o restituție. Tot din acest motiv ediția nu cuprinde comentarii bibliografice adiționale, obișnuite în astfel de situații, deși acestea ar fi fost necesare mai ales pentru cititorul mai puțin cunoscător al anumitor probleme dezbătute aici.

La sfârșitul volumului se află notele privitoare la cele 34 de studii, conținând locul și anul publicării celor editate, precum și informații despre cele inedite.

Apariția acestui volum de studii, pe lângă faptul că întregeste opera medievistului Alexandru I. Gonța, contribuie și la formarea unei imagini cât mai complete privind punctele de vedere ale acestui bun cunoscător al izvoarelor medievale. Asemenea întregii societăți și istoriografia românească simte încă necesitatea unor astfel de restituții.

LAURENȚIU RĂDVAN

***HISTORIA URBANA*, tomul IV, nr. 1-2, 1996, 220 p.**

Deși cu o întârziere de aproape doi ani de zile, a apărut în sfârșit tomul IV, nr. 1-2 pe 1996, al revistei "Historia Urbana", care s-a impus deja în peisajul periodicelor specializate în istorie, ca fiind o publicație serioasă și realizată cu rigurozitate științifică. Conform specificului său tematic, revista vizează aspecte diverse de istorie urbană, acoperind din punct de vedere cronologic o perioadă largă, începând din Evul Mediu și până în epoca contemporană.

Sumarul este variat, în deschidere aflându-se rubrica de studii. După articolul regretatei Renate Mohlenkamp privitor la geneza și dezvoltarea orașelor moldovenești până în secolul XVI (ce continuă studiile publicate pe această temă în "Anuarul Institutului de Istorie <<A.D. Xenopol>> Iași"), urmează un studiu foarte interesant al lui Gheorghe Bichicean, ce prezintă particularitățile modului de reprezentare a orașelor din Transilvania voievodală în congregațiile generale (sec. XIII - XVI). Se susține și se argumentează în acest studiu faptul că, în genere, reprezentarea orașelor din Transilvania în adunările generale se integrează în specificul european. Alături de studiile lui Vasile Neamțu (*De ce a devenit Baia o "capitală" a Moldovei?*), Gernot Nussbacher (*Contribuții la istoria administrației orașului Brașov în perioada medievală (secolele XVII-XVIII)*) și Eugen Gluck (*Date cu privire la populația evreiască din Cernăuți (1774 - 1918)*), menționăm studiul lui Gheorghe Anghel, *Alba Iulia în secolul al XVIII-lea. Schimbarea vetrei orașului medieval*, în care se folosesc izvoarele cartografice de la sfârșitul secolului XVII și din secolele XVIII - XIX, prezentându-se modul în care a evoluat și s-a modificat planul urbanistic al Albei Iulia.

Urmează o a doua rubrică de studii, preluate din cadrul lucrărilor Sesiunii desfășurate la Giurgiu între 20 și 21 octombrie 1995, cu titlul: *Factorul militar în viața orașelor*. Menționăm aici studiile mai importante ale lui Teodor Octavian Gheorghiu (*Particularități ale apărării orașelor medievale românești extracarpatice*) și Gheorghe I. Cantacuzino (*Cetățile dunărene în dezvoltarea unor centre urbane din Țara Românească*), alături de care sunt prezente studii ale lui Michel Tănase, Ileana Zbârnea, Judit Pal și Dan V. Baicu.

În continuare se află secțiunea de comunicări și referate în care sunt cuprinse contribuțiile lui Oliver-Octavian Velescu referitoare la un istoric al automobilului în București, cele ale lui Emil Anghel privitoare la distrugerile și reconstrucțiile din Arad (autorul trage un serios semnal de alarmă legat de starea deplorabilă a centrelor istorice urbane din orașele din România), precum și scurta